

ÉRTÉKPAPÍR- ÉS TŐZSDEJOG FIZETÉSKÉPTELENSÉGI JOG

Üzleti jog XII.

I. Gondolatmenet

Értékpapír- és tőzsdejog

I. Értékpapír

- Az értékpapír lényege
- Az értékpapírok osztályozása, típusai
- Váltó
- Csekk
- Kötvény
- Állampapírok
- Befektetési jegy

II. A pénzügyi felügyelet

III. A tőzsdejog alapjai

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 1.

az értékpapír

- írásban tett fizetési ígéret (kötelezettségvállalás), forgalomképes jogot keletkeztet
- a kibocsátó: feltétlen és egyoldalú kötelezettséget vállal arra, hogy
  - ő maga, vagy az értékpapírban megnevezett más személy
  - az értékpapír ellenében
  - meghatározott pénzösszeget szolgáltat
- a jogosultnak

okirat: megtestesíti a benne foglalt önálló és forgalomképes jogot

az értékpapír közhitelességgel felruházott okirat

- értékpapírban foglalt követelést érvényesíteni, azzal rendelkezni, a követelést átruházni és megterhelni - ha a törvény kifejezetten eltérően nem rendelkezik – hagyományosan csak az értékpapír által, annak birtokában lehet
- az okiratból származó jogra viszont az értékpapír minden jogosultja, illetve – bemutatóra szóló értékpapír esetében – minden jóhiszemű birtokosa igényt tarthat

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 2.

formája

- **papíralapú:** nyomdai úton előállított

- **dematerializált:** névre szóló értékpapír, amelynek

  - nincs sorszáma,

  - a tulajdonos nevét, egyértelmű azonosítására szolgáló adatokat pedig az értékpapírszámla tartalmazza (lényegében számítástechnikai kód)

a törvény a dematerializált értékpapírt kedvezményezi, amikor kimondja, hogy

- az állampapírok kivételével nyilvánosan forgalomba hozni csak dematerializált értékpapírt lehet, és

- míg a nyomdai úton előállított értékpapírt át lehet alakítani dematerializált értékpapírrá, ez fordítva nem lehetséges

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 3.

kibocsátó

- bárki
- (magyar vagy külföldi) állam
- **nyilvános** forgalomba hozatal esetén
  - tájékoztató és nyilvános ajánlattétel (országos napilapban, a tőzsde lapjában)
  - a forgalomba hozatallal: befektetési szolgáltató megbízása, kivéve:
    - hitelintézet/befektetési vállalkozó saját kibocsátású értékpapírja
    - külföldi hitelintézet fióktelepe útján hozza forgalomba

a tájékoztató és nyilvános ajánlattétel közzétételéhez az MNB engedélyére van szükség, amelyeket a kibocsátónak és a fogalmazónak együttesen kell kérnie

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 4.

- **zártkörű** forgalomba hozatalnak minősül
  - az értékpapír egyedileg előre meghatározott befektetők részére való felajánlása
  - a befektetők előzetes szándéknyilatkozata alapján.
- e körbe tartozik az értékpapír személyre szóló elhelyezése
  - intézményi befektetőknek (intézményi befektető elsősorban a bank, a szakosított hitelintézet, a befektetési társaság, a biztosító és a befektetési alap), vagy
  - a kizárólag a kibocsátó tulajdonosai és alkalmazottai által történő jegyzés, avagy az értékpapírcsere meghatározott esetei
- zártkörű forgalomba hozatal esetén
  - egyszerűbb információs összeállításra van szükség
  - a forgalomba hozatal csak a vásárlás kezdő időpontját megelőzően legalább 15 nappal kell az MNB-nél bejelenteni
  - ha az MNB ez idő alatt nem nyilatkozik, úgy a bejelentést tudomásul vette > a forgalomba hozatalt azonban ez idő alatt az MNB megtilthatja, ha jogszabálysértést állapít meg

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 5.

jegyzés

- az értékpapírt megvásárolni szándékozó befektetőnek az értékpapír megvásárlására irányuló, a jegyzési ívben tett elfogadó nyilatkozata,
- amelyben kötelezettséget vállal a névérték (kibocsátási érték) megfizetésére, azaz az ellenszolgáltatásra
- vagy jogszabály írja elő (pl. részvény esetében), vagy a kibocsátó döntésétől függően van helye
- jegyzési íven történik
- a jegyzés legrövidebb időtartama 3 nap és nem haladhatja meg a 60 napot, kivételesen azonban ún. folyamatos kibocsátásra is sor kerülhet > ha a teljes mennyiséget már lejegyezték, a jegyzés a jegyzési időtartam letelte előtt is lezárható
- nem lehet visszavonni, és feltételhez kötni, a feltételhez kötött jegyzés semmis

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 6.

külön szabályok alá esik:

- **a bizományosi tevékenység**, amelynek során a befektetési szolgáltató saját nevében más személy javára köt értékpapírra vonatkozó adásvételi szerződést.
- **a tőzsdei ügylet** > szabványosított szerződések a tőzsdetagok között > ilyen ügylet pl. az azonnali, illetve a határidős adásvétel, az opciós ügylet (vételi vagy eladási opció – vételi jogot, illetve kötelezettséget előíró ügylet).
- a Tőzsdén kereskedésre
  - közvetlenül kizárólag azok jogosultak, akiknek a Tőzsde ilyen jogosítványt, kereskedési jogot ad
  - a befektetők ezen tőzsdei kereskedő cégeken keresztül tudják lebonyolítani a tőzsdei üzletkötéseiket

I. Értékpapír: Az értékpapírok osztályozása, típusai 1.

■ elméleti alapjait tekintve:

■ hitelviszonyokat megtestesítő (pl.: KÖTVÉNY)

- a kibocsátó (adós) meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátását elismerve arra kötelezi magát, hogy
- a pénzkölcsön összegét, illetve kamatozó értékpapír esetében annak kamatát is az értékpapír birtokosának, azaz a hitelezőnek a megjelölt időben és módon kifizeti

■ tagsági jogokat megtestesítő (pl.: RÉSZVÉNY)

- a kibocsátó meghatározott (pénzbeni és/vagy nem pénzbeni) vagyoni értéktulajdonba (használatba) adását elismerve
- arra kötelezi magát, hogy az értékpapír birtokosának meghatározott szavazati, vagyoni és egyéb (személyi) jogokat biztosít

■ jegyzés szerint:

- tőzsdén jegyezhető (kötvény, állampapír, befektetési jegy, kárpótlási jegy)
- tőzsdén nem jegyezhető

■ az átruházás módja szerint:

- bemutatóra szóló (átruházása: átadással)
- névre szóló, de nem forgatható (átruházása: cedálással, azaz külön nyilatkozattal történő átadással)
- névre szóló, forgatható (rendeletre szóló) (átruházása: forgatmánnyal)

I. Értékpapír: Az értékpapírok osztályozása, típusai 2.

■ eddig:

■ **részvény** (társasági jog: részvénytársaság)

■ most:

■ **váltó**

■ **csekk**

■ **kötvény**

I. Értékpapír: Váltó 1.

fogalma: a váltó olyan értékpapír, amely

- rövid lejáratú
- rendeletre szóló
- forgatható
- jogcímentes tartozást testesít meg

lényege

- a kibocsátó utasítja
- a címzettet (a váltóban fizetésre kötelezettet), hogy meghatározott pénzüsszeget
- a rendelvényesnek: a követelés kedvezményezettjének fizessen meg
  - meghatározott időpontban / időpontig
  - megnevezett helyen

tehát: meghatározott pénzüsszeg későbbi kifizetésére vonatkozó

- ígérvény (saját váltó)
- utasítás (idegen váltó)
- rendszerint hitelezési vagy kölcsönviszonyhoz kötődő értékpapír
- az alapjogviszonytól azonban a váltó, mint értékpapír, jogilag független
- alapvetően forgatható értékpapírként kerül kibocsátásra
  - de ez nem jelenti azt, hogy a forgatást ne lehessen záradékkal megtiltani
  - ilyen esetben egy egyszerű értékpapír keletkezik, amit "rekta-váltó"-nak is szoktak nevezni.

I. Értékpapír: Váltó 2.

- a **váltó érvényességének** elsődleges feltétele az ún. váltókellékek megfelelő szerepeltetése az okiratban
  - pl. a meghatározott pénzösszeg fizetésére szóló feltétel nélküli meghagyás, vagy
  - idegen váltónál a „címezett” azaz a fizetésre kötelezett neve és az esedékesség időpontja)
- a **saját váltó** esetében a kibocsátót, mivel a címezettel megegyezik, kiállítónak nevezik >a kiállító kötelező fizetési ígéretet tesz, hogy
  - a váltóban feltüntetett összeget
  - a megjelölt időpontban és helyen meg fogja fizetni.
- a váltó klasszikus formája azonban az **idegen váltó** > kibocsátója
  - egy másik személyt szólít fel arra, hogy
  - az okiratban foglalt összeget a feltüntetett kedvezményezett (rendelvényes) részére fizesse meg
  - kötelezettség így csak a címezett elfogadó nyilatkozatával keletkezik
- **fajtái** tehát:
  - **saját váltó**: kibocsátó = címezett = kiállító fizetési ígérete pénzösszeg későbbi megfizetésére
  - **idegen váltó**: kibocsátó másik személyt szólít föl, hogy a pénzösszeget a kedvezményezett = rendelvényes részére fizesse meg

I. Értékpapír: Váltó 3.

- **átruházása:** forgatással, a váltó hátoldalára vezetett nyilatkozattal a váltóátruházás, azaz a forgatás a váltóforgalom alapvető cselekménye > a váltó forgatása
  - a váltóra, illetve a váltó hátoldalára vezetett nyilatkozattal történik
  - a váltóátruházás csak teljes és feltétlen lehet, azaz
    - a váltóban foglalt követelés egy részének átruházása semmis,
    - hasonlóan a váltóátruházáshoz fűzött bármilyen feltételhez.

- a váltó átruházható
  - a címzettre (akár elfogadta a váltót, akár nem)
  - a kibocsátóra vagy bármely más kötelezetre (kezesek, elfogadók), akik a megszerzett váltót tovább átruházhatják.
  - a váltójogi átruházás
    - átviszi a váltóból eredő valamennyi jogot.
    - a váltóátruházó felelős a váltó elfogadásáért és kifizetéséért

- a váltóátruházó nyilatkozatát magára a váltóra vagy toldatára kell az átruházónak rávezetnie.
- a nyilatkozat tartalmi szempontból nézve lehet
  - teljes átruházás (teljes forgatmány > a váltó átruházója megjelöli a kedvezményezett személyét), vagy
  - üres átruházás (üres forgatmány), > a kedvezményezett nem kerül megjelölésre az átruházó nyilatkozat megtételekor.
- a váltó birtokosa akkor jogos váltóbirtokos, ha jogosultságát
  - a váltóátruházások megszakítatlan láncolatával tudja igazolni,
  - akkor is, ha az utolsó forgatmány üres

I. Értékpapír: Csekk 1.

- **fogalma:** a csekk olyan értékpapír, amely pénzkímélő fizetési eszköz (és nem hiteleszköz), és amelynek fedezete a kibocsátónak a címzett banknál elhelyezett követelése
- **lényege:**
  - a kibocsátó arra utasítja
  - saját bankját (ahogy korábban követelést helyezett letétbe vagy letétet helyettesítő hitele van), hogy
  - 3. személy javára fizessen ki meghatározott pénzüsszeget
- **értékpapír**, amelyben a **kibocsátó**
  - egy **harmadik személy** javára
  - meghatározott pénzüsszeg fizetésére utasít
  - egy olyan **bankot**, amelynél korábban
    - valamilyen követelést helyezett letétbe, vagy
    - a letétet helyettesítő hitele van
  - fedezetét tehát kibocsátójának a címzett banknál elhelyezett követelése képezi > a csekk fizetési meghagyás az utalványozottnak (banknak)
  - nem hiteleszköz, kiállítása és beváltása között általában csak annyi idő telik el, amennyit a kiállítás és a bemutatás közötti helykülönbség megtétele megkövetel.
- a csekken **szerepelnie kell:**
  - a "csekk" elnevezésnek (az okirat kiállításának nyelvén),
  - a határozott pénzüsszeg fizetésére szóló feltétlen meghagyásnak (utasítás),
  - a kifizetésre kötelezett nevének,
  - a fizetés helyének, a kiállítás időpontja és helye megjelölésének,
  - továbbá a kibocsátó aláírásának

I. Értékpapír: Csekk 2.

- **fajtái:** vevőjére tekintettel megkülönböztethetünk
  - bemutatóra szóló
    - ha kifejezett bemutatási záradékot tartalmaz, vagy
    - a kedvezményezett nincs feltüntetve rajta.
  - névre szóló > ha kifejezetten negatív rendeleti záradékkal látták el.
  - forgatható > minden egyéb esetben forgatható értékpapír
- a csekk kellékeinek akár részbeni hiánya egy más típusú okiratot eredményez > általában **utalványt**
- a gyakorlatban a csekket a legtöbb esetben a bank
  - amelynél a kibocsátónak számlakövetelése van
  - erre rendszeresített formanyomtatványán állítják ki (csekkfüzet), ami biztosítja a csekk megfelelő
    - formában és
    - tartalommal történő kiállítását.
  - a csekk-okirat ma leginkább használatos alakja az ún. utalványcsekk, amelyet az 1931-es Genfben megkötött csekkjogi egyezmény állapított meg.
- a csekk forgatására ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a váltó forgatására, beleértve a felelősségi szabályokat is.
- amennyiben a bemutatóra szóló csekk átruházását rávezetik a csekkre,
  - az nem válik névre szóló csekké, de
  - megalapozza az átruházó mint forgató felelősségét
- a csekkben foglalt követelést az utalványozottnak bemutatáskor azonnal teljesíteni kell > csekket határidőre nem lehet kiállítani

I. Értékpapír: Kötvény 1.

- **fogalma:** a kötvény kötelmi jogi értékpapír: kölcsönügyletet megtestesítő okirat, a kibocsátó gazdálkodó szervezet hitelfelvételi eszköze
- a kötvény klasszikus **hitelfelvételi eszköz** a kibocsátó gazdálkodó szervezet számára
- a **kötvénykibocsátó**
  - hitelt vesz fel a **kötvény vásárlóitól**
  - a kötvényben kötelezi magát, hogy
    - egy meghatározott pénzüsszeget és előre megállapított kamatát, illetve
    - az esetleg vállalt egyéb szolgáltatásokat
  - a **mindenkori kötvénytulajdonosnak**
  - egy bizonyos időpontban megfizeti, illetve teljesíti
- a kötvény tipikus „kötelmi jogi értékpapír”, ahol is
  - az ügylet kötelezettje a kötvény kibocsátója (adós),
  - jogosultja pedig a kötvény mindenkori tulajdonosa (hitelező)
  - > a kötvény tehát **kölcsönügyletet** megtestesítő okirat

I. Értékpapír: Kötvény 2.

■ lényege

- **kötelezett: adós/a kötvény kibocsátója**

- **jogosult: hitelező/kötvény tulajdonosa**

■ gyakorlati működése: elkülönül a kötvény kibocsátójának és a kibocsátás lebonyolítójának személye

- **kötvénykibocsátó/adós**

- állam

- önkormányzatok

- hitelintézetek

- kötvénykibocsátás **lebonyolítója**

- befektetési vállalkozó

- hitelintézet

■ jogszabály szerint kötvény **kibocsátója** (adósa) lehet

- az állam,

- az önkormányzatok

- a hitelintézetek, valamint

- a különböző gazdálkodó szervezetek

I. Értékpapír: Kötvény 3.

- a gyakorlatban a kötvényeket kibocsátójuk szerint **két csoportra** szokás osztani
- **állampapírok**, amelyeket az állam bocsát ki és
- **egyéb kötvények**, amelyeket a gazdasági élet más szereplői, a vállalkozások bocsátanak ki

állampapír > az állam által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

- államkötvény
- kincstárjegy
- diszkont kincstárjegy
- kamatozó kincstárjegy
- kincstári takarékjegy

I. Értékpapír: Kötvény 4.

- a kibocsátás lebonyolítását **forgalmazók** (befektetési vállalkozók vagy hitelintézetek) végzik
  - a lebonyolítás lehet nyilvános kibocsátás megszervezése,
  - a kötvények befektetőknek történő elhelyezése zártkörű
- forgalmazó a lebonyolításon túlmenően
  - egyrészt vállalhat jegyzési garanciát a kibocsátásra kerülő kötvénytömeg (hitelösszeg) egy részére vagy a teljes összegre > a forgalmazó
    - kötelezettséget vállal a kötvények megvásárlására (lejegyzésére),
    - amennyiben a kibocsátott kötvényeket, a jegyzés lebonyolítására
    - nyitva álló időben tudná értékesíteni a tőkepiacon
  - másrészt mint aláíró, vállalhat fizetési garanciát (kezességet, bankgaranciát) is a kibocsátó teljesítéséért > a forgalmazó kezességvállalást tesz (bankgaranciát vállal) a kibocsátó kötelezettségeiért
- a kötvény kibocsátható
  - bemutatóra szóló és
  - névre szóló formában
- a kötvény átruházható
  - az átruházással a kötvényből eredő valamennyi jog átszáll az új kötvénytulajdonosra
  - a névre szóló kötvényt az okiratra, vagy a csatolt toldatra rávezetett tulajdonosi nyilatkozattal lehet átruházni
- a részleges vagy feltételhez kötött kötvényátruházás semmis > de a kibocsátó korlátozhatja a kötvény átruházását.
- mint minden kötelmi jogi értékpapír, a kötvény is szigorú alaki kellékekhez kötött okirat > a Tpt. taxatív felsorolást ad a kötvény kötelező tartalmáról

I. Értékpapír: Állampapírok 1.

- **lényege:** állampapír vásárlásával tulajdonképpen az államnak adunk kölcsönt
  - előre meghatározott kamatra
  - és előre meghatározott időre > futamidő
- az állampapír futamideje alapján megkülönböztetünk
  - kincstárjegyet (1 évnél rövidebb lejáratú) és
  - államkötvényt (1 évnél hosszabb lejáratú).
- előnye abban rejlik, hogy
  - egyrészt bármikor eladhatjuk (azaz likvid),
  - másrészt semmilyen kockázattal nem jár, hiszen az állam biztosan visszafizeti pénzünket
- mindennek fejében viszont az állampapírok kamata viszonylag alacsony.
- az állampapírokat a Magyar Állam nevében a pénzügyminiszter bocsátja ki, mely feladatot az Államadósság Kezelő Központ Részvénytársaság (ÁKK Rt.) útján látja el

I. Értékpapír: Állampapírok 2.

■ a **Magyar Államkötvény** a kötvényről szóló 285/2001. (XII.26.) Korm. Rendelet alapján

- egy évnél hosszabb futamidejű,
- kamatozó állampapír
- > jelenleg 3, 5, 10 és 15 éves futamidővel kerülnek értékesítésre
- alapcímlete 10 ezer forint

a Magyar Államkötvény

- kamat-megállapítás szempontjából kétféle kötvény
  - fix kamatozású > már a kibocsátáskor meghirdetett és rögzített az egyes kamatfizetési periódusokban kifizetendő kamat nagysága
  - változó kamatozású > csak a kamat-megállapítás módja és ideje rögzített, a kifizetendő kamat mértéke csak az adott kamatfizetési periódusra ismert.
- új sorozatait csak dematerializált formában kerülnek kibocsátásra, tehát kinyomtatva nem léteznek ezek a papírok, csak értékpapírszámlán lehet őket nyilvántartani
- a kötvény-sorozatok a kibocsátást követően bevezetésre kerülnek a Budapesti Értéktőzsdére
- belföldi magánszemélyek, gazdálkodó szervezetek és külföldi befektetők egyaránt megvásárolhatják, illetve értékesíthetik az értékpapírok teljes futamideje alatt

I. Értékpapír: Állampapírok 3.

- a **kincstárjegy** kibocsátására az állam jogosult > futamideje a kibocsátás időpontjától számított egy évig terjedhet.

a kincstárjegy a kötvényhez hasonlóan

- névre szóló,
- hitelviszonyt megtestesítő értékpapír.

a kincstárjegyben az állam (az adós) arra kötelezi magát, hogy

- **kamatozó kincstárjegy** esetén a megjelölt pénzösszeget és annak kamatát,
- **nem kamatozó kincstárjegy** esetén a megjelölt pénzösszeget
  - a kincstárjegy mindenkori tulajdonosának, illetve jogosultjának (a hitelezőnek)
  - a megjelölt időben és módon megfizeti

I. Értékpapír: Állampapírok 4.

- a **Diszkont Kincstárjegy** egy évnél rövidebb futamidejű állampapír, mely
  - kamatot nem fizet, hanem
  - a névértéknél alacsonyabb, diszkont áron kerül forgalomba, lejáratkor pedig a névértéket fizeti vissza
  - a diszkont összege a névérték és a vételár közötti különbség
  - alapcímlete 10 ezer forint > ezek az értékpapírok is csak dematerializált formában kerülnek forgalmazásra
  - az államkötvényekhez hasonlóan – a belföldi magánszemélyeken és gazdálkodó szervezeteken kívül a külföldi befektetők is megvásárolhatják, illetve értékesíthetik a papír teljes futamideje alatt.
- a **Kamatozó Kincstárjegy** egyéves futamidejű, fix kamatozású állampapír
  - a futamidő végén, egy összegben fizet kamatot, amelyet a törlesztéssel együtt kap kézhez.
  - értékesítése folyamatosan, kéthetes jegyzési időszak keretében történik
  - elsődleges forgalomban
    - a lakossági állampapírok értékesítésére szerződést kötött elsődleges forgalmazóknál és
    - a Magyar Államkincstár fiókhálózatában vásárolhatók meg

I. Értékpapír: Állampapírok 5.

■ a Kincstári Takarékjegy

- a postai hálózatban értékesített, főként a lakosságot megcélzó értékpapír
- futamideje 1, illetve 2 év
- fix, lépcsős kamatozású értékpapír, amelynek birtokosát
  - visszaváltáskor a vásárlás napjától eltelt idő függvényében meghatározott mértékű kamat illeti meg
  - az egyösszegű törlesztésen felül

a Kincstári Takarékjegy névre szóló értékpapír,

- kizárólag devizabelföldi magánszemélyek vásárolhatják meg
- ebben a körben azonban engedményezés útján átruházhatók.

nyomdai úton előállított formában létezik, 10, 50, 100, 500 ezer és 1 millió forintos címletekben kaphatók

I. Értékpapír: Befektetési jegy

■ a befektetési jegy

- a befektetési alapkezelő közreműködésével
- a befektetési alap által kibocsátott
- vagyoni jogot biztosító, átruházható értékpapír

■ a befektetési alap

- jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeg, amelyet
- a befektetési alapkezelő a befektetők érdekében
- a meghirdetett befektetési elveknek megfelelően kezel
  - előre meghirdetett célra (pl. különböző magyar részvények megvásárlására) összegyűjti a befektetők pénzét és
  - az így létrejövő vagyontömeget (befektetési alap) fektetik be az előre meghatározott elveknek megfelelően.

a befektető pénze a befektetési jegy megvásárlásával kerül az alapba

II. A pénzügyi felügyelet 1.

- a **Magyar Nemzeti Bank (MNB)** – a korábbi önálló kormányhivatal, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSzÁF) – jogutódként felügyeli
  - a bankokat
  - a biztosítókat
  - az értékpapírforgalmat
  - a tőzsdét
- a **felügyelet céljai:**
  - biztosítja a pénzügyi piacok megbízható, folyamatos és átlátható működését
  - erősíti a pénzügyi piacok iránti bizalmat
  - előmozdítja a pénzügyi piacok tisztességes versenyen alapuló fejlődését
  - védi a piaci szereplők jogos érdekeit
  - szolgálja a fogyasztói döntések kockázatának csökkentését a szükséges információk hozzáférhetőségének biztosításával
  - aktívan részt vesz a pénzügyi bűnözés visszaszorításában

II. A pénzügyi felügyelet 2.

■ hatáskörök

- engedélykérelmek és más beadványok elbírálása
- a felügyelet alá tartozó
  - szervezetek és személyek működésére, és tevékenységére vonatkozó, a feladatkörükbe tartozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá
  - a felügyeleti határozatok végrehajtásának
  - ellenőrzése, illetve folyamatos vizsgálata,
  - mindezek megsértése esetén, és ennek során
  - intézkedések alkalmazása,
  - kivételes intézkedések alkalmazása,
  - bírság kiszabása
- bennfentes kereskedelem, piacbefolyásolás, engedély vagy bejelentés nélküli tevékenység végzésének gyanúja és a vállalatfelvásárlásra vonatkozó szabályok ellenőrzése esetén piacfelügyeleti eljárás indítása
- a nyilvánosan működő részvénytársaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos szabályok és elvek betartásának, érvényesülésének ellenőrzése, illetve vizsgálata

III. A tőzsdejog alapjai 1.

- **tőzsde**: tőzsdei termékek szervezett és szabványosított kereskedelmének üzletszerű lebonyolítója, nálunk előbb sui generis jogi személy, majd (zártkörű) részvénytársaság
- tőzsdei termék
  - tőzsdén forgalmazott értékpapír
  - deviza
  - más befektetési eszköz
  - áru
- értéktőzsde
- árutőzsde

III. A tőzsdejog alapjai 2.

- Magyarországon az értéktőzsde és az árutőzsde önállóan fejlődött ki
  - 1864-ben először értékpapírtőzsdeként jött létre
  - négy évvel később magába olvasztotta a gabonakereskedelem központját és felvette a Budapesti Áru- és Értéktőzsde (BÁÉT) nevet
  - 1889-től a budapesti jegyzéseket Bécsben, Frankfurtban, Londonban és Párizsban is közölték
  - 1948. május 25-én Budapesti Áru- és Értéktőzsdét feloszlatták, annak vagyonát pedig állami tulajdonba vették.
- a rendszerváltás után a vonatkozó törvények tőzsdét sui generis, tehát típusba nem tartozó önálló jogi személyként szabályozták
  - a Budapesti Értéktőzsdét az 1990. évi VI. törvény alapozta meg: 41 tag, 1 bevezetett részvény (IBUSZ)
  - az árutőzsdéről az 1994. évi XXXIX. törvény rendelkezett > 1995. végére a BÁT a világ legjelentősebb 35 tőzsdéje közé került
  - 2002 áprilisában az új tőzsdetanács a tizenkét évnyi önálló jogi személy lét után a gazdasági társasági forma mellett döntött
  - 2004: a tőzsde többségi részesedése osztrák kézbe kerül
  - 2015: a tőzsde többségi részesedése magyar kézbe kerül
- a magyar jog egységes szabályozást alakított ki az érték- és árutőzsdére, és a tőzsde jogi formáját is egységesen a részvénytársaságban határozta meg – a Budapesti Értéktőzsde és a Budapesti Árutőzsde tevékenységének integrációja révén, 2005. november 2-óta árupiaci kereskedelem is folyik a BÉT-en

III. A tőzsdejog alapjai 3.

- tőzsdei tevékenység: tőzsdei termékek szervezett, szabványosított kereskedésének üzletszerű lebonyolítása
  - tőzsdei termék a tőzsdén forgalmazott
    - értékpapír
    - deviza
    - más befektetési eszköz,
    - valamint az áru
  - tőzsdei tevékenységet kizárólag tőzsde végezhet > tőzsde
    - csak dematerializált részvényű részvénytársasági, illetve
    - külföldi tőzsde fióktelepe formában alapítható illetve működtethető.
- a törvény lehetőség ad új tőzsde alapítására, a tőzsdék szétválhatnak, összeolvadhatnak és megszűnhetnek.
- tőzsde alapításához az MNBt engedélyre van szükség
  - árualapú ügyletek, valamint devizakereskedés esetén legalább 150,
  - egyéb tőzsdei termékek kereskedése esetén legalább 500 millió Ft
  - befizetett jegyzett tőkével (Tpt. 299. §)
  - a tőzsde alapítóinak, illetve tulajdonosainak joga és egyben kötelezettsége, hogy eldöntsék, milyen típusú tőzsdét kívánnak működtetni
- az MNB engedélyét vagy tőzsdei termékeként külön, vagy együttesen adja meg
- engedélyt az kaphat, aki
  - rendelkezik a tőzsdei tevékenység folytatásához szükséges személyi, tárgyi és biztonsági feltételekkel
  - üzleti terve alapján megbízható működése vélelmezhető, és
  - legalább 15 szolgáltatóval előszerződést kötött, mint leendő tőzsdei kereskedővel (Tpt. 303. §)
- az engedélyt kapott tőzsdét az MNBt „elismert piacként” tartja nyilván

III. A tőzsdejog alapjai 4.

- a tőzsde, valamint a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások szakmai érdekképviselői szervei az intézményesített tőkepiac megteremtésével egy időben létrehozták a két tőzsde mellett működő **Állandó Választottbíróságot**
  - egyfokú eljárás keretében hozta döntéseit
  - legfőbb előnye
    - az eljárási határidők rövideje,
    - a határozatok azonnali végrehajthatósága > nemcsak a Magyarország határain belül, hanem a New York-i Egyezménynek köszönhetően az abban részes államok joghatósága alatt is
- a **Budapesti Értéktőzsde**
  - a tőzsdealapító közgyűlés által 1990-ben elfogadott alapszabállyal jött létre
  - az alapítás célja elsősorban a tőzsdén forgalmazott értékpapírok keresletének és kínálatának elősegítése valamint a nyilvános árfolyam alakulás biztosítása volt
  - a Tőzsde önálló jogi személy és tagsági alapon működik, vagyis az alapítók önkéntesen hozták létre.
  - függetlenségét, önállóságát kizárólag az MNB korlátozhatja
- a Budapesti Értéktőzsde 2002. június vége óta részvénytársasági, 2006. május óta pedig zártkörű részvénytársasági formában működik.
- a tőzsde
  - egyrészt önkormányzó szervezet, azaz maga választja meg testületeit, bizottságait, tisztségviselőit
  - másrészt önszabályozó szervezet, azaz a törvény által meghatározott keretek között maga határozza meg a tevékenységére vonatkozó általános szabályokat

III. A tőzsdejog alapjai 5.

- a tőzsde **szervezete**:
  - az Igazgatóság > mint ügyvezető szerv funkcionál,
  - a Felügyelő Bizottság > az ügyvezetés ellenőrzését látja el,
  - a Menedzsment > képviselő szervként működik
- a tőzsdei **kereskedés** szekciókra tagolódva, jelenleg négy szekcióban folyik:
  - részvényszekció
    - részvények
    - befektetési jegyek
    - ETF – Exchange Traded Fund (indexkövető befektetési alap > a nyílt végű befektetési alapok speciális formája)
    - értékpapírosított származékos termékek, az ún. a certifikátok
  - hitelpapír-szekció
    - állampapírok
    - jelzáloglevelek (ingatlanra alapított jelzáloggal fedezett hitelpapírok)
    - vállalati kötvények
  - származékos szekció
    - határidős termékek
    - opciós termékek
  - áruszekció.
    - azonnali árupiac (gabonatermékek)
    - határidős gabonatermékek
    - opciós gabonatermékek

II. Gondolatmenet

Fizetéseképtelenségi jog

I. Csőd – csődjog

II. Csődeljárás

III. Felszámolási eljárás

III. Gondolatmenet

■ EMLÉKEZTETŐ

jogutód nélküli megszűnés

négy esetkör

- A. határozott időre létrehozott gt.: a megh. időtartam eltelt
- B. határozott feltétel bekövetkezéséhez rendelt megszűnésű gt: feltétel bekövetkezett
- C. tagok-alapítók kimondják a megszűnését
- D. arra jogosult szerv megszünteti
  - A-B-C: **végelszámolás**, a megszűnés alapja
    - A-B: társaság létesítő okirata
    - C: legfőbb szerv döntése
  - D: arra jogosult szerv megszünteti
    - **bíróság: felszámolás** (fizetéseképtelenség)
    - **cégbíróság**: felügyeleti eljárás nyomán:
      - » **feloszlatás**
      - » **hivatalbóli törlés** (megszűntnek nyilvánítás)
- + egyéb, sajátos megszüntetési ok:
- Pl: kkt. bt.: a tagok száma egy főre csökken, hat hónap alatt nem lép be új tag

I. 1. Csőd – csődjog

- **csőd**: közgazdasági fogalom
  - személy / szervezet adott pillanatban tartozásait nem képes kifizetni: fizetési kötelezettségének esedékességkor nem tud eleget tenni
- **csődjog**: a személy / szervezet fizetéseképtelenségét az állam veszélyesnek ítéli: elrendeli jogi útra terelését: a hitelezők követeléseinek megh. rendben való kielégítését
  - anyagi csődjog: jogi meghatározások, amelyek körülírják a nemfizetés jogi következményeit
  - alaki csődjog: bíróság előtt folyó eljárás: ennek során a hitelezői követelések részben / egészben kielégítést nyernek
- csőd – csődjog: **közgazdasági fogalom és jogi értékelése** (pillanatnyi likviditási zavar ↔ csődeljárás: ennek komoly negatív gazdasági hatásai lennének)
- kiindulópont: az eljárás-indítás kritériumainak meghatározása, két kritérium
  - fizetéseképtelenség: az adós nem tett eleget esedékes fizetési kötelezettségének, és ehhez a törvényben megkívtat időtartam eltelt
  - túladósodás: az adós tartozásai meghaladják a vagyonát

I. 2. Csőd – csődjog

- 1991: **IL. csődtörvény**: hatálya a gazdálkodó szervezetekre és hitelezőikre terjed ki
  - **adós**
    - tartozásait esedékességkor nem tudta/tudja kiegyenlíteni
    - fizetéseképtelenségét a bíróság megállapította
  - **hitelező**
    - az adóssal szemben lejárt pénzben kifejezett vagyoni követelése van
      - jogerős-végrehajtható bírósági/hatósági határozaton alapuló
      - az adós által nem vitatott
    - csődeljárásban
      - még le nem járt
      - de az adós által elismert
  - **csődvagyon**: az adós vagyona (befektetett eszköz, fogóeszköz)
  - **eljárás**:
    - az adós székhelye szerint illetékes
    - Törvényszék (megyei/fővárosi)
    - nemperes eljárása
  - **ellentétes érdekek**:
    - a válságba került adós gazdálkodó reorganizációja: **CSŐDELJÁRÁS**
    - hitelezők kielégítése: **FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS**

II. 1. Csődeljárás

■ eljárás: az adós

- fizetési haladékokat kezdeményez a csődegyezség érdekében
- csődegyezség megkötésére tesz kísérletet

■ kérelem: a gazdálkodó szervezet vezetője nyújtja be a bírósághoz (2 éven belül nem nyújthat be újabbat, ha korábban fizetési haladékokban részesült)

■ tárgyalás:

- az eljárás kezdetétől 30 napon belül, a fizetési haladékok szükséges hitelezői egyetértés érdekében, meg kell hívni rá:
  - ismert hitelezőket: közvetlenül
  - ismeretlen hitelezőket: hirdetmény útján (2 napilap)
- hitelező egyetértés kérése, megadottnak kell tekinteni, ha megadott
  - a lejárt követelések $\frac{1}{2}$ -e
  - a le nem járt követelések $\frac{1}{4}$ -e
  - ha összesen kiteszik a követelések $\frac{2}{3}$ -át
- a tárgyalás eredményéről az adós értesíti a bíróságot
- a bíróság
  - meghozza a fizetési haladéki végzést
  - vagy megszünteti az eljárást

II. 2. Csődeljárás

■ **csőd:** fizetési haladék, a kifizetések nem teljesítése

- a nem-teljesítéshez, késedelmes teljesítéshez fűződő jogkövetkezmények nem állnak be (kiv.: a hitelezői követelések kamatai)
- a pénzkövetelések végrehajtása szünetel
- legfeljebb 60 nappal meghosszabbítható, az adós vagy a hitelezők többségének kérelmére

■ **vagyonfelügyelő**

- a bíróság rendeli ki a felszámolók névjegyzékéből
- figyeli az adós gazdasági tevékenységét, vagyoni helyzetét
- jóváhagyja az egyezséget

■ **adós:** a fizetőképesség helyreállítása/megtartása érdekében

- programot készít
- egyezségi javaslatot készít
- egyezségi tárgyalást tart

■ **csődegyezés**

- hitelezők és harmadik személyek
  - átvállalhatják az adós tartozását
  - tulajdont szerezhettek az adós vagyonában
- ha egyezés nem jön létre, nem hagyják jóvá, nem felel meg a tv-ben foglaltaknak: a csődeljárás nem jön létre, ill. átváltozik felszámolási eljárássá
- ha az egyezés létrejön, jóváhagyják, megfelel a tv-ben foglaltaknak: a bíróság befejezettnek nyilvánítja

III. 1. Felszámolási eljárás

■ lényege:

- fizetésektelen adós jogutód nélkül megszűnik
- a hitelezők kielégítést nyernek

■ eljárás:

- az adós kérelmére vagy a hitelező kérelmére
- végelszámolás
- a cégbíróság értesítése

■ bíróság: megállapítja az adós fizetésektelenségét

- vizsgálat
- 30 napos határidő a tartozások kiegyenlítésére
- döntés 60 napon belül

■ fizetésektelenség **megállapítható**, ha

- korábban nem vitatott/elismert tartozását nem vitatta/nem egyenlítette ki
- jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidőn belül tartozást nem egyenlítette ki
- a vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt
- csődegyezség ellenére fizetési kötelezettségét nem teljesítette

■ fizetésektelenség megállapítása:

- felszámoló kijelölése a felszámolói névjegyzékből
- a felszámolói végzés közzététele a *Cégközlönyben*

III. 2. Felszámolási eljárás

a felszámoló

- a vagyonnal kapcsolatos jognyilatkozatot megtétele
- a munkáltató jogok gyakorlása és kötelezettségek ellátása
- **vagyonkezelés**
  - követelések behajtása
  - a vagyon értékesítése, a lehető legmagasabb áron, pályázat vagy árverés keretében
  - a tartozások kiegyenlítése, szigorú sorrendben: hitelezői rangsor
    - felszámoló költségei
    - zálogjoggal biztosított követelések
    - tartásdíjak, járadékok
    - egyéb követelések: a gt. tagjának, vezető tisztviselőjének követelései
  - „parentális leosztás”
    - 1. helyen: első hitelezői osztály
    - 2. helyen: második hitelezői osztály, stb.

egyszerűsített felszámolás, ha

- a vagyon a várható felszámolási költségekre sem elég, vagy
- az eljárás technikailag lebonyolíthatatlan
- a felszámoló kérésére a bíróság végzésben
  - a vagyon felosztása a hitelezők között
  - az adós megszüntetése

Alcím
szöveg

Köszönöm a figyelmet!